

TEGEVUSARUANNE

Hanila vald asub Lääne maakonna lõunaosas ja piirneb Lihula, Koonga ja Varbla valdadega ning Läänemerega. Valla pindala on 232 km². Vallas on 1 alevik – Virtsu ja 28 küla. Hanila valla rahvastikust on üle poole koondunud Virtsu alevikku ning Kõmsi ja Vatla külla. Seisuga 31.12.2007 oli elanikke kokku 1708. Vald on hõredalt asustatud – keskmiselt 7,4 in/km².

Vallavanema pöördumine

2007. aastal arenes Hanila valla majandus edukalt koos ülejäänud Eestiga, eelarve täitus korralikult ja võimaldas võetud kohustused täita. Hanila vald on jälginud pidevalt tasakaalustatud eelarvepoliitikat erinevate valdkondade vahel. Laenu võetakse ainult hädavajadusel, katmaks suurprojektide kulusid. Arvestades 2008. aastal katmist vajavaid kulutusi, planeeriti 2007. aasta eelarve ülejäägiga.

Peale pikka ettevalmistusperioodi algasid tööd ISPA vee- ja kanalisatsiooniprojektis, mis loodetavasti lõpevad 2008. aasta lõpuks. Hanila vald kattis omaosaluse investeerimisprojektis laenuga. 2008. aasta jooksul tuleb veel katta projektis ettenägemata kulud ja tagada tööde käigus lõhutud tänavate korrektne taastamine. Projekti lõppedes peab 11 valla koostööfirma AS Matsalu Veevõrk hakkama toimima kogu piirkonda teenindava vee-ettevõttena.

Järgnevatel aastatel ei ole valla areng nii kiire, kuid tuleb püüda tagada igapäevakulutuste katmine ja alanud investeerimisperioodis saadavate investeeringute omaosaluste katmine. Paljuski sõltub see valla territooriumil paiknevate suuremate ettevõtete majandusedust, mis tagaks vallale stabiilse eelarve.

Hanila Vallavalitsuse struktuur ja töötajad

Allüksuse nimetus	Töötajate keskmine arv	Töötasude kogusumma majandusaastal (tuh. kr)
Vallavalitsus		
teenistujad	12,08	1569
abiteenistujad	10,13	810
Vallavolikogu	1,0	29
Kõmsi Rahvamaja	3,53	203
Vatla Rahvamaja	1,63	102
Virtsu Raamatukogu	1,0	63
Vatla Raamatukogu	1,0	66
Kõmsi Raamatukogu	1,0	65
Hanila Muuseum	1,0	65
Virtsu Lasteaed	6,9	579
Kõmsi Lasteaed-Algkool	18,09	1342
Virtsu Põhikool	21,18	1853
Vatla Põhikool	11,08	886

Töötasude kogusummas ei kajastu tööettevõtu lepingute tasu, mis oli aruandeaastal 38 tuhat krooni.

Vallavalitsuse abiteenistujate real kajastuvad need töötajad, kellel ei ole iseseisvat allüksust (heakorratöölised, bussijuhid, kalmistuvahid jne).

Hanila Vallavalitsus on 8-liikmeline. Vallavalitsuse liikmetele aruandeaastal hüvitist ei ole arvestatud.

Hanila Vallavolikogu on 11-liikmeline. Töötasu kogusummas kajastub ka volikogu liikmete kohalkäimise, komisjonide töös osalemise ja protokollimise tasu.

Ülevaade tähtsamatest finantsnäitajatest

tuhandetes kroonides

	2007	2006	2005	2004
Bilansi näitajad				
Varad aasta lõpus	75551	72766	72419	28810
Kohustused aasta lõpus	4746	2299	2187	2464
Netovara aasta lõpus	70805	70467	70232	26346
Tulemiaruaande näitajad				
Tegevustulud	24179	18183	16442	18096
sh tulud, millest on maha arvatud sihtfinantseerimine	19858	16596	15054	14849
Tegevuskulud	-23878	-17926	-23775	-14273
Tulem	287	218	-7391	3694
Muud näitajad				
Põhivarainvesteeringute maht	4727	1236	1247	3770
Likviidsus*	1,14	1,43	1,41	1,95
Lühiajaline maksevõime**	1,97	2,35	2,35	2,97
Kohustuste osakaal varadest	0,06	0,03	0,03	0,09
Laenukohustuste osakaal varadest	0,04	0,01	0,01	0,04
Laenukohustuste osakaal eelarvetuludest, millest on maha arvatud sihtfinantseerimine***	17,6	7,0	8,0	10,8
Tagasimakstud laenukohustuste suhe tuludesse, millest on maha arvatud sihtfinantseerimine****	3,5	4,2	2,7	2,7

*Likviidsus – likviidsed varad/lühiajalised kohustused

**Lühiajaline maksevõime – käibevara/lühiajalised kohustused

*** Laenukohustuste osakaal eelarvetuludest, millest on maha arvatud sihtfinantseerimine – (valla- ja linnaelarve seadusega kehtestatud näitaja, mille ülempiiriks on 60%) bilansilised laenukohustused/(kassapõhised tulud – kassapõhised saadud sihtotstarbelised eraldised)

****Tagasimakstud laenukohustuste suhe tuludesse, millest on maha arvatud sihtfinantseerimine – (valla- ja linnaelarve seadusega kehtestatud näitaja, mille ülempiiriks on 20%) aruandeaastal tagasi makstud laenukohustuste summa/(kassapõhised tulud – kassapõhised saadud sihtotstarbelised eraldised)

Ülevaade majanduskeskkonnast

Eesti majanduskasv oli 2007. aastal veel ülikiire ehk 7%, mis ületab EL keskmist üle kahe korra. Tarbijahindade tõus oli aastaga 6.6%, mis on küllaltki kiire inflatsioonitempo võrreldes eelnevate aastatega. Aastaga vähenes töötute arv 12,5 tuhande inimese võrra ja töötus alanen 4,2%-le. Brutopalk tõusis viiendiku võrra võrreldes 2006. aastaga ja ületas aasta lõpus 11 tuhande krooni piiri. Aasta lõpus algasid esimesed märgid küll majanduse jahenemisest, millega küll väheneb majanduskasv ja aeglustub palgatõus, kuid lähema aasta jooksul inflatsioon oluliselt ei aeglustu. 2007. aastal kasvasid pangalaenu ligi kolmandiku võrra, kuid edaspidi pidurdub ka see tendents.

Ülevaade Hanila valla peamistest arengusuundadest

Hanila valla peamised arengusuunad seisnevad valla omanduses või valla arenguks vajaliku infrastruktuuri paremasse seisusse viimises ja sellega korralikuma teenindustaseme tagamises.

Vald investeerib peamiselt valla omandis ja kasutuses olevatesse hoonetesse ning rajatistesse. Hoonete korrastamisega tagatakse kvaliteetne teenindus hariduse ja kultuuri valdkonnas. Valla peamine roll on tagada omavalitsustele seadusega pandud teeninduskohustuste kvaliteetne täitmine. Kõige olulisemad ja finantsiliselt mahukamad valdkonnad on eelkooli-, alg- ja põhiharidus, kultuur, sport ja sotsiaal. Infrastruktuuri, nagu vee- ja kanalisatsioonimajandus ning vallasiseste ja valda läbivate teede investeeringutega saavutatakse kohalikele elanikele paremad elamis- ja töötingimused.

Koostöö toimib kolmanda sektoriga teenuste pakkumiseks ja külaelu aktiveerimiseks.

Ülevaade Hanila valla arengukava täitmisest

Selles osas saab ülevaate arengukavas kas 2007. aastal planeeritud või selle aastaga osaliselt seotud teostatavatest investeeringutest.

Hariduse valdkonnas sai vald riigieelarvest toetust 2 miljonit krooni Kõmsi Lasteaed-alkkooli hoone renoveerimiseks. Vald lisas omaosaluseks sellele ligi 900 tuhat krooni. Antud raha eest korrastati katus, vahetati välja katusekate ja viilude ning tuulekastide kate. Amortiseerunud aknad vahetati välja uute plastakende vastu. Välja vahetati amortiseerunud küttesüsteemid ja veetorustikud. Hoonele paigaldati automaatne tulekahjusignalisatsioon. Edaspidi on veel vajalik osaliselt remontida hoone elektrisüsteeme ja sisemist viimistlust.

Virtsu Lasteaia hoonele koostati kapitaalremondiks eelprojekt, mille alusel taotleti vahendeid KOIT kavast. Aruande koostamise ajaks on taotlus rahastamist leidnud. 2008. aastal peab lõpetama hoone projekteerimise ja ette valmistama riigihanke, et esitada lõpptaotluse materjalid. 2009. aastal on planeeritud reaalsed renoveerimistööd. 2007. aastal paigaldati hoonele automaatne tulekahjusignalisatsioon. Virtsu Lasteaia kasutatakse multifunktsionaalselt, toimuvad kultuuriringid ja üritused, kool kasutab hoone ühte osa tööõpetuse tundide andmiseks, toimub perearsti vastuvõtt. Peale hoone remonti peaks taoline kasutus paranema.

Vatla Põhikoolis, mis asub endises mõisas, alustati saali ahjude renoveerimist, tööd peaks lõpetatama 2008. aasta lõpuks. Investeeringute taotlemiseks on vajalik hakata koostama restaureerimisprojekti. Projekteerimine ja ehitus läheb tavahoonest kallimaks, kuna hoone on muinsuskaitse all. Projekteerimisega tuleks säilitada mõisahoones kooli osa, kuid laiendada kulutuste katmiseks tema funktsionaalsust.

Kultuurivaldkonna kõige suuremaks investeeringuks oli Vatla Rahvamaja remondi jätkamine. Eelnevalt oli taastatud katuse varasem kuju, paigaldatud uus valtsplekist katusekate, koristatud ehitusprahist laepealsed. Riigieelarvest eraldati remondiks 1,1 miljonit krooni, millele vald lisas juurde üle 200 tuhande krooni. Antud raha eest remonditi hoone kõigi ruumide laed, paigaldati lisasoojustus, vahetati välja aknad ja alustati seinte ja elektrisüsteemide remondiga. Tööd lõpetati 2008 a alguses. Renoveerimistööde järgmise etapiga saab jätkata, kui saame lisaks rahalisi vahendeid. Kõmsi Rahvamajal uuendati ühekorruseliste osade katusekate, millegi likvideeriti sadevete läbijooksud. Kõmsi raamatukogu remonditi koos Kõmsi Lasteaed-Algkooli hoone remondiga (raamatukogu asub Kõmsi Lasteaed-Algkooli hoones). Virtsu pargi vabaõhulavale paigaldati puidust tantsupõrand.

Sotsiaalvaldkonnas oli suuremaks investeeringuks auto ostmine, millega on võimalik teostada sotsiaalteenuseid ja transportida abivajajaid. Vajalik on laiendada vastavalt rahalistele võimalustele teenuste valikut. Vajadus on kooperaeruda selles osas teiste omavalitsustega, nagu Lihula surnukuuri projektis osalemine 2008. aastal.

Vee- ja kanalisatsioonisüsteemide ehituses alustati reaalsete töödega 2007. aasta algul. Eelnenud oli kolmeaastane periood rahataotluse vormistamisel ja hanke korraldamisel. Vald on finantseerinud projektorganisatsiooni ülalpidamist ja katnud investeeringu omaosalust üle 4 miljoni krooniga. Koos kallinemisega on Hanila valla osa 11 omavalitsuse ühisprojektis 40 miljonit krooni. Ettenägemata tööde katteks kulub 2008. aastal vallaeelarvest veel juurde suurusjärgus 1,5 miljonit krooni, mis tuleb katta laenuga.

Tänavate remondiks eraldati 2007. aastal riigieelarvest sihtsuunitlusega raha 1,5 miljonit krooni. Peamiselt kulutati see teede tolmuvara katte alla viimiseks. Kõige suurem investeerin selles osas oli Virtsus Tööstuse tänavaga paralleelse kõnnitee rajamine. 187 tuhande krooni eest teostati töid rohkem, mis kaetakse 2008. aastal. 2008. aastal kulub ka suur osa teede rahadest tänavate remondile, mida taastatakse peale torustike paigaldamist.

2007. aasta lõpus tuli päevakorda arengukavas 2009. aastaks planeeritud uuema bussi ostmine, kuna üks valla bussidest amortiseerus lõplikult. Buss liisiti viieks aastaks 2008. aasta algul. Asudes kaugemal keskustest, on oma transpordisüsteemi olemasolu hädavajalik, eriti, kui mittepiisava riigidotatsiooni tingimustes vähenevad valda läbiva ühistranspordi võimalused.

Seoses Virtsu alevikus riigi poolt Tallinna mnt rekonstrueerimisega, rekonstrueeriti ka selle tänava valgustussüsteem ja rajati kõnnitee. Valla eelarvest see kulutusi ei nõudnud. Vald katab tänavavalgustuse elektrikulud, kuid objekti ei ole veel vastu võetud ja vallale üle antud.

Ülevaade sisekontrollist

Üldisemal määral teostab sisekontrolli volikogu revisjonikomisjon, kes kontrollib regulaarselt valla eelarve täitmist ja raamatupidamist. Volikogu revisjonikomisjon omab aastast tööplaani, mille alusel kontrollitakse valla allasutusi ja valla teisi toiminguid.

Igapäevast kontrolli valla eelarve ja majandustegevuse üle teostavad vallavanem, abivallavanem ja finantsjuht, kes on töökohustused senise praktika alusel omavahel ära jaotanud.

Igal valla allasutusel on vallaeelarves alaeelarve, mille piires on tal võimalik teha kulutusi. Kõik kuludokumendid viseeritakse finantsjuhi poolt ja sellega hinnatakse kulutuste sobivust allasutuse tegevusega. Finantsjuht jälgib pidevalt ka, et valla asutuste kulutused ei ületaks eelarvega määratud piire. Ohu tekkimisel informeeritakse vallavanemat ja vastava asutuse juhti.

Ülevaade finantsriskide juhtimisest

Hanila vald on jälginud tasakaalustatud eelarve põhimõtet, jättes võimalusel riskide maandamiseks eelarvesse vaba rahalise jäägi. Valla vabasid rahalisi vahendeid ei ole paigutatud väärtpaberitesse, pangaga on sõlmitud üleöödeposiidi leping, mis tagab raha säilimise, kui just pank ei kaota ise likviidsust. Valuutakursi muutuste risk valda ei mõjuta, kuna vald reeglina ei teosta tehinguid teistes valuutades peale Eesti krooni. Pangalaenu võetakse, arvestades valla suutlikust tagasi maksta laenu ja intresse. Viimastel aastatel on pangaintressid väiksel tõusuteel, millega tuleb arvestada vajadusel lisavahendeid, kui seoses Euribori tõusuga kaks korda aastas valla laenuintressi korrigeeritakse. Viimane suurem investeering, vallale bussi liisimine, toimetati fikseeritud intressimääraga. Laenuvõtmise analüüs näitab, et vähendamaks koormust lähiaastate eelarvetele, mille suurused tõusevad väiksemal määral kuni seni, on mõistlik laenu võtta minimaalselt 10 aastaseks tagasimakse perioodiks. Laenu võetakse ainult volikogu otsuse alusel, põhjendades ära laenu võtmise vajadused ja arvestades välja laenu tagasimaksmise võimalused.

Tehinguid partneritega finantseeritakse ette ainult erandkorras ja reeglina suuremate projektide korral. Samas püütakse ennem ettemaksu teostamist veenduda partneri majanduslikus seisundis ja usaldusväärsuses.